

DR KENÉZ-KURLÄNDER EDE
SZEMLÉJE

SZOMBAT

Eredendő bűn —
Eredendő bűnök

A rabbiság szomorú jelentése. —
Drohobicy emlékek. — Lampl Icik
-mister Munkács. — Sass Irén igaz-
sága. — Olvasom... Nem olvasom...

V. évfolyam 6. szám.

1932. március 11.

A címlap Berény Róbert rajza.

Diétás készítmények, Diabetikus tápszerek

a közismerten kitűnő MEINL minőségben az
alant felsorolt Meinel üzletekben kaphatók:

II., Margit körút 6.

IV., Gróf Tisza István utca 20.

IV., Ferenciek tere 9.

V., Lipót körút 20.

MEINL GYULA

R.-T.

A Központi Zsidó Diáksegítő Bizottság

(Elnök: Schlesinger János)

DISZHANGVERSENYE

Purim estéjén, kedden, március hó 22-én
este fél 9 órakor a Zeneművészeti Főiskola
nagytermében.

A PESTI CHEVRA KADISA Izr Szentegylet március hó 7 én
hétfőn délután 5 órakor a Rombach utcai zsinagógában Jom-
kippur koton istentisztelettel kapcsolatban

alapítási ünnepélyt

tartott

A PESTI CHEVRA KADISA előljárósága

Ülőbutorok tisztítása lebontás nélkül, felelősséggel,

„KIRÁLY” VEGYTISZTÍTÓ

festő és gőzmosógyár. Függetlenül, szőnyegek tisztítás esetén nyá-
ron át **ingyenes megóvás**ban részesülnek.

Budapest, IV., Magyar-utca 3. ~ Telefon: 85-1-29.

VII., Király-utca 15. ~ Tel.: J. 31-3-35.

Gyár: VI., Hajdu-u. 1-14. ~ Tel.: 93-1-95, 90-2-97.

SZOMBAT

Dr. KENÉZ-KURLÄNDER EDE
SZEMLÉJE

Uccai lámpavilágnál tanulnak a külföldre üzött zsidó diákok Megható a diáknyomor Párisban

Ha mi ötvenéves diplomások visszatekintünk diákéveinkre, mosoly fakad az ajkunkon és boldogan, gyorsabb tempóban ver a szivünk, amikor rágondolunk a szivárványos ifjuságunkra. A szülői ház melege, vagy a nemes szülői gondoskodás tette játszi könnyűvé a főiskola elvégzését és egymás után raktuk le a vizsgákat, a szigorlatokat, hogy mielőbb elfoglalhassuk a nekünk kijáró helyet az életben és a társadalomban.

Az a szó, az a fogalom: **numerus clausus** ismeretlen volt előttünk és sohasem gondoltunk, de nem is gondolhattunk arra, hogy a magyar fajt, a magyar nemzeti érzést, a magyar gondolatot és a magyar életet meg kell védelmezni — a magyartól a numerus clausussal.

Ma már mi idősebbek is tudjuk, hogy a forradalmak utáni megbomlott idegzet azért termelte ki ezt a gondolatot, hogy temérdek könnyet fakasszon az anyák szemében, temérdek szenvedést okozzon a hazájából kiüldözött tanulni vágyó ifjuságnak és megcsufolja a tanszabadság magasztos eszméjét.

Mindezeket az ezerszer elhangzott szavakat azért mondtam el újra, hogy élesebben világítsak rá a külföldre száműzött magyar zsidó diákok rettenetes küzdelmére és elmondhassak egy kirivó esetet a sok ezer közül, amit magam láttam és tapasztaltam most egy éve Párisban. Az első napok a rengeteg látnivalókkal teltek el, majd a színházak kerültek sorra.

Egy éjszaka kitünő hangulatban mentünk hazafelé a fiammal. Utunk a Boulevard des Italien-en vezetett keresztül és természetesen magyarul beszélgettünk.

A magyar szóra felvetette a fejét egy rosszul öltözött fiatal-ember, aki az egyik

**uccai lámpa előtt állott és a kezében
könyvet tartott.**

Odafordul felénk és halk, szinte siró hangon üdvözl bennünket — *magyarul*.

Aki sokat járt külföldön, az meg tudja érteni, mit érez a hazájától ezer mértföldön levő magyar, ha anyanyelvén üdvözl. Oda-mentünk hozzá és mily nagy volt a meglepetésünk, amikor a fiatal-emberben felismertük egyik volt szomszédunk fiát, akiről tudtuk, hogy Párisban jár az egyetemre a numerus clausus miatt.

— Szervusz, Gyurikám, — öleltük keblünkre a fiut, aki sirt örömében. A viszontlátás örömein tulesve, kérdésekkel ostromoltuk a fiut. Ajkáról ömlött a panasz. Atyja (pesti kereskedő volt) tönkre-ment, nem tudta havonkint rendesen küldeni neki az apanázst, anyja meghalt és kis öccse inasnak állott be egy autószerelőhöz.

— De én küzködök tovább, le akarom tenni a vizsgáimat és diplomát akarok szerezni, mondta dacos határozottsággal.

— Miből élsz? — kérdeztem tőle.

— *Éjszaka cukros mandulát árulok* kis kávéházakban és ven-déglőkben, ebből tartom fenn magamat és amikor eladtam az „*árut*“, hazamegyek a Montmartre egyik zúgszállójában levő lakásomra és reggel megyek az egyetemre.

— És mit olvastál a lámpánál, — kérdi a fiam, — talán valami érdekfeszítő regényt?

— Dehogy! Otthon ilyenkor már nem gyujthatok lámpát, mert öten alszunk egy szobában, — hát megállok egy-egy uccai lámpá-nál és *tanulok*.

Kopott, vékony kis kabátját fázósan húzta össze magán, mert az éles tavaszi szél átjárta vézna testét — nekem pedig kihullott a könnyem a párisi aszfaltra.

Ezt a mindennapi kis esetet csak azért mondtam el,

hogya az én könnyeimen keresztül meg-nyissam a tehetősebb magyar zsidóság szivét. és fokozottabb adakozásra szó-lítsak fel

minden magyar kulturembert a külföldre üzött diákok támogatására.

Különösen szól ez azoknak, akik gondtalanul, a szülői ház me-legének támogatásával szerezték meg a diplomájukat, amikor még nem volt numerus clausus, amikor a magyar Alma Mater minden magyar diákot egyformán ölelt a keblére.

Békássy Jenő.

A rabbiság szomorú jelentése

A rabbiság most adta ki a kitérésekről szóló jelentését. Eszerint 1930-ban 392-en, 1931-ben 387-en jelentették be a zsidó vallásból való kilépésüket. Ezek között 29-en évekkel mostani kilépésük előtt, szabályellenesen, részben pedig törvény által tiltott korban fogadtattak be egy más vallás kötelékébe. Érdekes a jelentésnek az a része is, hogy a kitértek közül csak 208 volt a fővárosban született pesti lakos, míg 179 kilépő, részben vidéki és külföldi születésű, részben pedig átmenetileg tartózkodik a fővárosban.

Maga a rabbiság is megállapítja, hogy a kitérők túlnyomó többsége családi okokra hivatkozott, illetve keresztény vallású jegyesük, társadalmi, vagy hivatali állására. 95 zsidó vallású jegyes, kimondottan más vallású leendő házastársa kedvéért tért ki, 33 férfi azért hagyta el vallását, mert a felesége keresztény, 41 nő hasonló okból tért ki, 15 egyén az apja, 15 pedig az anyja kereszténységére való hivatkozással cserélt vallást. 14 esetben pedig azzal indokolták eljárásukat a kitérők, hogy családjukban már van kitért zsidó. A rabbiság megállapítja, hogy a kitérések 2/3 része családi, 1/3 része gazdasági okokból történt. Szerintem ez utóbbi megállapítása nem állja meg a helyét, mert a mai viszonyok között gazdasági okokból nem érdemes kitérni, miután az új

vallás is csak a munkanélküliséget biztosítja az ember számára.

A jelentésből minden kétséget kizáróan meg lehet állapítani, hogy a térítési akció nem létezik és ezért az úgynevezett Hitvédelmi Szövetség munkájára nincs szükség, mint-hogy nem is jár semmiféle eredménnyel. Ellenben éppen a rabbisági jelentés másik, az egyházi esküvőkről szóló része mutatja meg, hogy hol volna működési terrenum a Hitvédelmi Szövetség számára.

E jelentés szerint az egyházi esküvők száma egyre csökken. 1931-ben 851 esketést végeztek, ami nagy esést jelent 1927-hez viszonyítva, amikor 1838 egyházi esküvő volt. 1931-ben egyébként az anyakönyvi hivatalokban 1547 olyan házasságkötés volt, ahol mindkét fél zsidó vallású. Szóval 1931-ben 696 zsidó házasságot nem áldott meg a pap.

Nos hát, itt kínálkozna bőven munka a Hitvédelmi Szövetség számára. Ahelyett, hogy a szövetség ankétezik, lap-polémiákat rendez, tessék kimenni a „nép” közé. Tessék a házasulandó feleket felkeresni és meggyőzni őket arról, hogy az egyházi esküvő nemcsak formáság, de a zsidó hit lényegéhez tartozik. Ha a felvilágosító munka következtében csak tíz pár megy a templomba esküdni, akkor mi is készséggel elismerjük a Hitvédelmi Szövetség létjogosultságát.

FRISSEN FEJT MELEG TEJ

közvetlen a fejésnél is kapható, orvosi felügyelet alatt álló

Tehenészeteimben

VII., DOB-U. 37. SZ. (Az udvarban.)
és IX., MAGDOLNA-UTCA 24. SZ.

A tehenek és a fejés megtekinthetők! Kivánatra házhoz szállítva.

Betegeknek, kis babáknak egy tehéntől is.

Fejés reggel és este 5—8-ig.

OLVASOM,...

NEM OLVASOM...

Nem olvasom

A kurzus legsötétebb idejében sem volt példa arra, hogy akár a szélsőséges lapok is egy rabbit, vagy pláne a rabbikart megbántották volna. Mikor Heves Kornél, a szolnoki főrabbi „Három pap” című verse megjelent, természetesen általános felháborodást keltett különösen azért, mert az ominózus vers szerzője — rabbi volt. Szabó Barna szolnoki ujságíró tehát szerecsenmosdatást végez, amikor az Egyenlőségben védelmébe veszi a rabbit, sőt éles támadást intéz Sas Irén ellen, aki egy felekezeti lapban elsőnek pellengérezte ki a „Három pap”-ról szóló rigmusok szerzőjét. Szabó Barna nagybölcsezen megállapítja, hogy Sas Irén támadása cionista machináció műve és már azért is alaptalan, mert ő Szolnokon többeknek megmutatta a kérdéses verset és senki sem akadt köztük, aki a vers hangján vagy tendenciáján megütközött volna.

Nos hát és nem vagyok sem cionista, sem Pro Palesztinás, legfeljebb a túlhangos anticionistákat nem szivelem, noha az anticionista álláspontot is méltányolni tudom. Szóval én, akit semmiféle animozitás nem vezet, kijelentem, hogy igenis Heves Kornél főrabbi úr verse megbotránkoztató és paphoz méltatlan tákoimány; meg kell jegyezmem, hogy nem szoktam könnyen megbotránkozni és nyugodtan, hang nélkül megyek el a felekezeti életben gyakran felmerülő olyan események mellett, amelyek erős próbára teszik a higgadtságomat. Ez a vers azonban felháborított s lehet, hogy fantáziám szegényes a Heves főrabbi uréhoz képest, de tény: én el sem tudom képzelni, hogy egy rabbi olyasmire vetemedhessen,

mint amit a hirhedt vers bizonyít. Egy azonban bizonyos: ha Heves Kornél versében a rabbi helyén egy katolikus papot szerepeltetett volna, akkor verse már régen bírósági akták közt feküdne bűnjelként s bár papok nem igen szoktak vallásgyalázást elkövetni, mégis ilyen címen folya ellene eljárás.

Olvasom

Felcserélt szerepek. A cionista Szemle orthodox hitközségi ügyeket pertraktál, az orthodox Ujság az angol cionisták büszkeségével. Lord Melchet-tel közöl interjut. Vagy egy más eset: az előljáró úr csupa rabbinikus citatumokat rebesget, s a „rebbe” viszont magas hitközségi politika-csinálásban előljár.

Nem olvasom

A pesti izr. nőegylet nem engedi a háztartását ellenőriztetni a rabbiság által, nem akarja konstatáltatni, vajjon „’éfi-e a wirtschafft”? Mert hogy a wirtschafft körül baj van, mutatja az, hogy a nőegylet bálján nagy szerepe volt Miss Hungáriának.

Olvasom

A Kúria felmentette azt az ujságírót, aki a zsidóságot parazitának nevezte. De a Kúria már régebben kimondotta azt, hogy a zsidóság nem faj, hanem felekezet. Hogyan lehet tehát, egy szellemi és vallási alapon létrejött tömörülés, amelynek ideológiáját az egész világ örökölte, parazita? Nem értjük e kettőt együtt-

véve. Különösen, nem, mikor a kommunista O. Heller most megjelent könyvében olvassuk, hogy a zsidóság nem is felekezet, nem is faj, csak egy gazdasági képződmény, amely csak most, Szovjetország kezd produktív lenni, mert eddig — parazita volt. Látjuk tehát, hogy — az ellentétek találkoznak.

Olvasom

Pásztor Mihály cikkét Wahrmann Móricról. „Elér mindent, amit ebben az időben egy Wahrmann elérhet. Mikor a pesti zsidók látják, hogy a miniszterek előtt milyen nagy a becsülete: megválasztják a hitközség elnökévé. A hitközség tekintélyt nem tisztelő kisebbsége aztán sok borsót tör az orra alá. Egy ízben a hitközség Chevra Kadisa nevű temetkezési egyletének elnöke panaszkodott neki, hogy baja van a hivekkel.

— Még te beszélsz, akinek csak halott zsidókkal van dolgod? — mondta neki Wahrmann fanyarul —, mit szólnál, ha neked is csupa eleven zsidóval kellene bajlódnod, mint nekem? ...“

Olvasom

A puccstárgyalás folyamán a gyanúsítottak egyrésze azt vallotta, hogy tréfából tervbe vették a Dohány ucai templom felrobbantását. Szomorú dolgok ezek! Mindennek ellenére reméljük, hogy lesz idő Magyarországon, amikor keresztények és zsidók bomba-üzleteket fognak csinálni, nem pedig — mint most — gyanús üzleteket bombával.

Nem olvasom

A Szombat egyik legutóbbi számában közreadta a prágai hitközségi elnök nyilatkozatát, mely szerint a hiveknek pezsgőre van pénzük, csak kultuszadót nem akarnak fizetni. Hasonló értelemben beszélt egyik előadásában a fiatal Dohány utcai rabbi, szemükre

hányva azoknak, akiket illet, hogy pezsgős vacsorára még mindig van pénzük, ellenben a zsidó kultúra oltárán egy fillért sem hajlandók áldozni. Azt beszélnek a városban, hogy az ifjú rabbi szavait, a Lipótváros egyik közismert előkelősége nagyon a szívére vette és egy dörgegelmes hangú cikket írt a rabbi ellen, amely azonban, nem tudni mi okból, nem látott napvilágot. Lám, lám! Egyszer csinált az ifjú rabbi valami olyat, ami széles körökben szimpátiát keltett és még akkor is el akarták gáncsolni.

Nem olvasom

Goethe halálának centenáriuma alkalmából a felekezeti lapok mindenféle módon fejtegetik a szellemóriásnak a zsidóhoz való viszonyát. Figyelmüket elkerülte azonban az, hogy Goethe egy befejezetlen munkájában feldolgozta a Purim történetét is. Nagyon jellemző, hogy Hámán a zsidókat megvádolja, hogy szeretik a pénzt s félnek a veszélytől. Ahasvéros király pedig azt feleli, hogy a nem-zsidókról még nagyobb mértékben állitható ez. Eredetiben:

Hámán:

Der Jude liebt das Geld
Und fürchtet die Gefahr.

Ahasver:

Ich weiss das nur zu gut,
Ich bin nicht blind,
Doch das tun die anderen mehr,
Die unbeschnitten sind.

Olvasom

Az egyre népszerűtlenebbé váló Miss választásoknak veszedelmes konkurensük támadt Munkácson. Egy héber betűs zsidó lap ugyanis a Szinházi Élet példáján felbuzdulva fényesen sikerült szépségversenyt rendezett a munkácsijesivában. Persze itt nem Misseket választanak, hanem bochereket és nem a karcsú boka, szilfid termet, vagy művészien göndörített haj

predesztinál a sikerre, hanem a talmudtudás, ez fogja azután eldönteni, hogy a munkácsi bocherek között ki a legnagyobb „talmudchochom”. A győztes dija természetesen nem egy balatoni villa-telek és a hozzá tartozó fényes „staffirung”, ellenkezőleg, a győztesnek meg kell elégednie a „legtudósabb bocher” címmel, ami ha nem is jelent momentán anyagi javakat, de a gazdagon nőülés esélyeit nagyon megjavítja. A Mister Munkácsius-jelöltek között ilyen nevekkel találkozunk: a debreceni Lusztig, az ujhelyi Rosenberg, a Missermann, Taleszovits, Rachmonesz, Dalleszmann, Mezuzovits stb. A versenyen néhány orrhosszal és a legtöbb szavazattal (674) egy jugbunzlai (Bümeszl) vezet, bizonyos Lampl Icik. Ha „nomen est omen”, akkor Iciktől senki sem várható el a pálmát és Miss Hungáriának, az állítólag mesemodesz Lampel Icának párja a mese-módtudós Lampl Icik lesz. Persze csak képletesen lesz a párja. Mert Icának nem „parti” egy még olyan tudós bocher sem, viszont éppen a felekezeti különbség miatt Icik sem venné el feleségül az Icát.

Nem olvasom

A Szombat közölte annakidején Sós Endrének az IMIT-ről írt kritikáját, amely széles körökben keltett feltűnést és igen sok hozzászólást váltott ki. Hogy a cikk mégsem végzett felesleges munkát, azt az bizonyítja legjobban, hogy az IMIT március folyamán megrendezi a fiatal költők estjét. Lakatos László, Vitéz Miklós, Sass Irén és Fenyő László szerepelnek ezen az IMIT-ülésen. Nem éppen fiatal írók mind, hiszen Lakatos László és Vitéz Miklós már régóta befutottak, de mindenesetre igazi írók. Az IMIT házi poétái, patentírozott novellistái és álirói között természetesen nagy az izgalom... Mi örömmel kö-

szöntjük a kitűnő Wertheimer Adolfot ebből az alkalomból. És konstatáljuk, hogy Szemere Samu is kezd helyes útra térni. Elvégre az IMIT egykor vezetőszerző volt és ma is elsőrangú jelentősége lehetne felekezeti életünkben. Az IMIT, ha nem áll meg fele úton, vissza fogja szerezni súlyát. Mindenesetre jól tennék az IMIT vezetői, ha gondosan áttanulmányoznák. Sós Endre cikkének összes javaslatait és megvalósítanák a lényegeseket. Sós Endre szívesen engedje át az ötleteit és nem helyez súlyt arra, hogy a személyét is bekapcsolják. A fontos az, hogy az elgondolása legyen szimpatikus, a személyi rokonszenvről lemond.

Olvasom

Bécsben megalakult egy zsidó intézmény, mely céljával tűzte ki, hogy mindazokat, akik lelkiekben és erkölcsiükben inséget szenvednek, segítségben részesíti. Szóval, amolyan erkölcsi inségakcióféle. Nevezhetjük zsidó lelki klinikának is. Szakszerű tanáccsal lát el mindenkiket, akinek bármiféle lelki konfliktusa van, Ideológiai zavarok kátyujából kihúzza. Vallási kételyeket eloszlat. Meggyógyítja az öszes, vallással összefüggő lelki bajokat. Tehát ... tehát kétség sem férhet hozzá, hogy ez az intézmény kitűnően fog prosperálni. De biztos, hogy még sokkal kitűnőbben prosperálna, ha a lelki inséggel szorosan összefüggő testi inség csillapítását is programjába venné. Ha a vigasz mellé még kenyeret is adna. Mert sok, nagyon sok lelki baj és aberráció alapja a kenyértelenség.

Olvasom

Rövid időközben két kitért „vezér” pártját közölték a lapok. Barta Arnold és Rosenberg Ignác elhalálozása komoly alkalom gondolkodni a zsidóság helyze-

tén, arról, hogy óriási vérvesztéséget szenvedünk és komolytalan vigasz: maradunk elegen. Az Egyenlőség megbotlott egy kicsit, midőn megtette Rosenberg Ignácot a felekezet diszének. Viszont a romlás kétségbevonhatatlan, mikor még elsőrendűek is szerepelnek a kitérés listán.

Nem olvasom

Az utcán találkoztam egy német nevű, jobboldali, előkelő közgazdasági intézet vezérférfiával. Nehogy engem — mondja — zsidónak tartson — kijelentem, hogy nem szeretem a zsidókat, de még kevésbé szeretem a kitértket, s azért százszázalékban elfogadom, amit a „Szombat“ a múlt számában irt a volt hitközségi előljáróról és kitért gyermekeiről. Erre én udvariasan azt feleltem: „Direktor úr, én azt irtam, hogy a zsidóság jobban válogassa meg előljáróit, de most hozzáfűzöm, hogy a kereszténység pedig válogassa meg jobban az anti-

szemitéit, mert Önhöz hasonló antiszemiták mellett ismét a felekezeti türelmesség mintországá lenne Magyarország.“ Utólag megállapítom, hogy nemcsak udvariasság volt, amit mondtam, hanem szintiszta igazság.

Olvasom

Segélykiáltás Ruszinszkóból. A zsidó asszonyok segítő bizottsága mélyen megrendítő felhívást intézett a világ zsidóságához a munkanélküli nyomorgó ruszinszkói zsidók érdekében. Ezer és ezer zsidó család a legszörnyűbb éhhalálnak van kitéve, ha azonnali segítség nem érkezik. A nyomor leirhatatlan. Dohos pinceodukban kis gyermekek fagyoskodnak. Nincs ruhájuk, cipőjük, betevő falatjuk. Tüdővész tizedeli őket. Adjatok, segítetek! — így végződik a felhívás, amelynek a nyugati országokban már visszhangja támadt és a szeretetcsomagok százai érkeznek be a segélyakció prágai gyűjtőállomásaira.

MINDEN KÜLÖN ÉRTESÍTÉS HELYETT

Ujpesti Wolfner Józsefné született Heidelberg Josefine, úgy a maga, mint gyermekei és az egész rokonság nevében, megtört szívvel jelenti, hogy szeretett férje, a legjobb apa, nagypapa, dédnagypapa, testvér és rokon

UJPESTI

WOLFNER JÓZSEF

nagyiparos f. hó 4-én, életének 76-ik, boldog házasságának 50-ik évében Budapesten elhunyt.

Drága halottunk hült tetemeit vasárnap, f. hó 6-án délelőtt ½12 órakor helyeztük a Kerepesi-uti izr. temetőben a családi sírboltban örök nyugalomra.

Nemes Ternes Hattburg Frigyesné szül. ujpesti Wolfner Erzsébet, dr. Géber Jánosné szül. ujpesti Wolfner Milka, ujpesti Wolfner György gyermekei. Fritz Ternes von Hattburg, dr. Géber János vejei. Ujpesti Wolfner Györgyné szül. Tarsay Izabella menyje. Özv. dr. Sámuel Lázárné szül. ujpesti Wolfner Ilka, ujpesti Wolfner Gyula, özv. báró Wolfner Tivadarné testvérei és sogornője, unokái és dédunokája.

Eredendő bűnről és eredendő bűnökről

— Levél —

Nemcsak Giskalay János, de a rabbikar jelesei is azt hirdették, hogy a „Szombat“ vastag gondatlansággal elírta magát, mert az eredendő bűn szöges ellentétben van a zsidó dogmákkal. Megkértem tudós professzor Richtmannt, aki a következőkben épp oly szellemességgel, mint alapos tudással igazolja az én tételemet.

Kedves Dr. Kenéz!

Megkaptam sorait, amelyekben arra kér, irjam meg, mi van a keresztény dogma szerinti eredendő bűnről a régi zsidó irásokban, mert Ön úgy tudja, hogy Önnek igaza van, amikor Ravasz László püspök beszédéről írt cikkében azt állította, hogy a zsidóság is ismeri az eredendő bűn tanítását. Nagybecsű soraira elsősorban — ez már eredendő bűn nálam — egy viccel felelek:

— A fiú hazajön az iskolából és diadalittasan mondja: „Papa, az iskolában ma azt tanultuk, hogy: „az ember majomtól származik“. Az apa ugyancsak diadalittasan visszavág: „Te igen, én nem!“

Eredendő bűn sok van. Így pl. némely dogmatikus szerint a lustaság mindenestre „magyar speciális betegség“. A „parazitizmus“ viszont eredendő zsidó bűn, amint ezt a múlt héten végleg felmentett anti-sémi cikkirő állította. Már most, ha Ön nem lenne lusta, s az újonnan épített hitközségi kulturház három, liftnélküli emeletét megmászna, s a harmadik emeleten elhelyezett könyvtárában dr. Friedmann Jónást, a könyvtáresok legkedvesebbikét megkérné, ő elébe tenné a különféle héber, német, angol lexikonokat, akkor mindjárt szakértővé válhatna ebben az ügyben. De Önben megvan a lustaság eredendő bűne magyar voltából, s az ezzel rokon „parazitizmus“ zsidó létéből (!) kifolyólag, s ezért rám bizza az ügyet, én meg el akarom intézni, annak demonstrálására, hogy sem a lustaság, sem a parazitizmus ere-

dendő bűne nem terhel, hanem legfejebb „élősködöm“ néhány talmudi és midrasi citátumon.

I. Rabbi Lévi tanította: Jehosua könyvének kifejezése „nagy az óriások között“ Ábrahám ősatyánkra vonatkozik, őneki kellett volna az első embernek lennie, Ádám helyett, de Isten azt vélte: hátha az első ember vétkezik, s nem lesz, aki a vétket jóváteszi. És úgy is lett: Ádám hűnbeesett és Ábrahám jóvátette ezt a bűnt ... A legerősebb gerendát teszi a szoba közepére, így jutott Ábrahám a nemzedékek közepére, hogy elviselje a múlt és a jövő bűneit. (Beré et Rabba 14 és Jalkut Jehosua 14.)

II. Rabbi Jochanan hirdette: Amikor a kigyó Évával belső kapcsolatba lépett a bűn szennyét jutatta bele, Izrael ettől megszabadult, amikor Szináj hegyén a kinyilatkoztatás részese lett, a pogányokban azonban benne maradt, mert ők nem állottak a Szináj hegyénél. (Sabbat, 146/a.)

III. Négyen voltak a hagyomány szerint (Benjamin, Amram, Jisaj, Kilav: Dávid fia), akik bűn nélküliek voltak és csak azért haltak meg, mert a kigyó elcsábította az első asszonyt. (Baba Batra, 17.)

IV. Rabbi Jehuda prédikálta: Ha valaki azt mondaná, hogyan lehetséges, hogy az ember örökre élt volna, ha nem esett volna hűnbe? — akkor azt lehetne rá felelni: ime itt van Eljahu proféta esete: ő bűntelen, s ezért él is örökké. (Vajikra Rabba, 27.)

V. Rabbi Jicchok mondá: Nem éri a világot büntetés, hogy benne egy szemernyi nem jutna az aranyborjú imadásának bűne miatt. Rabbi Chanina azt mondja erre: (Jechezkel 9. 1 és Ex 32. 34 egybevetéséből), hogy a templom elpusztulásánál ez a bűn is le lett róva. (Szanhedrin, 102.)

Mindezekből kitűnik, hogy a régi zsi-

ságával, áldozatkészségével felejthetetlen nevet szerzett magának. Emlékezetét jótékony alapítványai őrzik, melyeket Budapesten, Pozsonyban, Drohobicban és a Szentföldön tett. A szegények százait támogatta meleg szívvvel, akik sirva vettek búcsút tőle a koporsónál.

Özv. Schreiber Ignácné temetése általános nagy részvét mellett folyt le a budapesti régi orthodox temetőben. Búcsúztatták a halottasháznál: fia, Schreiber Sámuel és veje, óbudai Freudiger Ábrahám, a temetőben: veje, Schreiber Akiba pozsonyi főrabbi, fia, Schreiber Dávid, Sussmann Viktor és Steif Jonathan pesti orthodox rabbik és unokája. Schreiber Sámuel, a pozsonyi rabbiiskola vezetője.

HOLITSCHER BERNÁT, a Selyem- és Gyapjúárúgyár Rt. vezérigazgatója hirtelen meghalt. A magyar gyáripar egyik kiváló egyénisége, a pesti zsidóság egyik legbecsültebb tagja, Holitscher Bernát, a Selyem- és Gyapjúárúgyár Rt. alapítója és vezérigazgatója hétfőn délután 50 éves korában hirtelen elhunyt. Holitscher Bernát alig 10—12 év alatt fényes ívelésű pályát futott be és teremtő erejének teljességében halt meg. A pesti zsidó közélet legjótékonyabb, legáldozatkészebb tagjai közé tartozott, aki legutóbb éppen a Hősök Templomának adományozott nejével együtt gazdag és értékes kegyzsereket. Itthon is őszinte nagybecsülés és tisztelet vette körül és halála a legszélesebb körökben kelt mély részvétet. Igazi self made man volt, aki kereskedőtanoncból küzdötte fel magát a magyar gyáripar büszkeségévé. Holitscher Bernát különböző fontos ipari és kereskedelmi érdekképviselésekben szintén nagy szerepet játszott. A Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara néhány év előtt választotta levelezőtagjává.

MAKÓRÓL érkezett a gyászos hír, hogy **Englender Józsefné** általánosan ismert és tisztelt, kedves öreg asszony, a makói izr. hitközség ötven éven keresztül volt rabbihelyettesének felesége az élők sorából kidőlt. Mindenki Englender néninek ismerte és szőlitotta, mert a makói családok örömeiben és bánatában velük érzett. Most itthagya héttagu családját és elköltözött férje után, kivel 65 évi boldog házasságban éltek. Tetemeit a makói izr. sirkertben helyezték örök nyugalomra. Az elhunytat dr. Endrei Henrik a budapesti Szentegylet igazgatója, dr. Endrei Ármin makói fogorvos, dr. Endrei Gerson tanár, dr. Endrei Mór brassói ügyvéd és Endrei Márton buda-

pesti kereskedő és ezenkívül két leánya fájdalommal gyászolják. (n—s.)

BÁRÓ HATVANY BERTALAN ELŐADÁSA. Báró Hatvany Bertalan érdekes és tartalmas előadást tartott a Pro Palesztina Szövetségben a Palesztina kérdés jelenlegi állásáról. Kifejtette, hogy a szentföldi problémáknak megoldása három erőttől, a britt világbirodalomtól, az arab nacionalizmustól és a világ zsidóságának helyzeti energiájától függ. Bizonyosra veszi, hogy mihelyt Anglia politikája mai ingadozásában nyugalmi ponthoz jut, a Palesztina kérdés is a zsidó nemzeti aspirációknak megfelelően fog elintézését nyerni. Az arab kérdés nem az európai szélsőséges mozgalmakkal rokon revizionista cionizmussal, hanem a kölcsönös megértés alapján oldható meg. Nem az a kérdés, hogy kinek van joga Palesztinához, hanem az, hogy kire vár ott világtörténelmi kötelesség. Jelenleg nincs más teendő, mint kivárni a kedvező időt s megtartani az eddig elért eredményeket. Hatvany Bertalan értékes előadását nagy tetszéssel fogadta a nagyszámú közönség.

Dr. HERCZOG MANÓ kaposvári főrabbi 70 éves. Folyó év január 10-én ünnepelte a kaposvári izr. hitközség országoshirű tudós főabbija, Dr. Herczog Manó születésének 70. évfordulóját, mely alkalomból a kaposvári hitközség képviselőtestülete lakásán kereste fel szeretett főpapját és Dr. Oszmann Aurél hitk. elnök meleg szeretettel köszöntötte. Az ősz pap meghatottan köszönte meg a szeretetnek spontán való megnyilvánulását. A tudós főpapnak ezuton fejezzük ki legmelegebb szerencsekívánatainkat.

KADOSA PÁL ÜNNEPLÉSE. A pozsonyi **Dunabank** a napokban tartotta 19. évi rendes közgyűlését nagy érdeklődés mellett. A közgyűlésen az intézet nagyarányu fejlődése és eredményei alapján a részvényesek nagy ünneplésben részesítették **Kadosa Pált**, az intézet alelnök-vezérigazgatóját, kinek nevére az igazgatóság 100.000 Kc tőkével alapítványt tett, melynek kamatait évente az intézet beteg tisztviselőinek támogatására fogják felhasználni.

A PAVA UCCAI TEMPLOMKÖRZET 1952. március hó 19-én, szombaton este 8 órai kezdettel a hitközség Goldmark-termében (Wesselényi u. 7.) tánccal egybekötött jótékonycélú művészestélyt rendez, előkelő fővárosi művészek közreműködésével.

Olvasom

Lapozgatok egy héber könyvben, amely a régi orosz zsidók családi neveiről szól. Részben szomorú, részben szórakoztató olvasmány; szomorú azért, mert látszik az orosz tisztviselő cudarsága, amikor nevetséges családi neveket biggyeszt a zsidóhoz, részben szórakoztató, hogy mi minden szolgált családi nevek képzésére. Van olyan zsidó, aki ezt a nevet viselte, „Loitzlach“ ami azt jelenti héberül: „Loj jiclach“, azaz semmire sem alkalmas. De van „Mazemann“ is azaz „mazlis ember“. A „Misermann“ nem jelenti, hogy csunya ember, hanem morális ember, aki hallgat a „múszor“-ra, azaz az erkölcsi oktatásra. Kiebben egy zsidónak neve „Nekeiwe“ (a nő becsmérő neve), Kemeneben pedig úgy hívtak egy családot: „Pilegesch“ (háremnő). Vannak Kabcon (koldus), Sajte (ostoba), Tisobeov (az ismert bőjtnap), Kóserfleisch (a most Pesten oly drága kóser hús) stb. nevek is. A szerző nem tudja megmagyarázni a „Masch“ zsidó családi nevet. Pedig ezt a nevet Frankl Adolf országos orthodox elnök is viseli, amint a Szombat-ban közölt arckép mellett feltüntetett hébernévből kitűnik és rövidítése annak: Michelstädter, célozván arra, hogy az egyik őse Michelstadtból vándorolt Magyarországra.

Olvasom

Az Esti Kurir Szerencsés Imréről regényes elbeszélés közlését jelenti be. Kíváncsi vagyok, meg lesz-e írva, hogy Szerencsés kényszer-keresztény volt, aki kitérése után állandóan segítette minden csüförtökön a szegény zsidókat, s halálos ágyán tettét megbánva visszatért ősei hitére. Bizonyítja ezt a paduai Rabbi Méir egyik döntvénye, mely megengedi fiainak, hogy a Tóra elé megtért apjuk nevével, mint Zálmán fiai hívassanak fel.

Szerencsés ugyanis egy előkelő keresztény nővel bizalmas viszonyba került, amiért ki kellett térnie, különben lefejezték volna. Felesége és gyermekei nem tértek ki, ők a getthóban maradtak.

A MUNKÁCSI ZSIDÓ GIMNÁZIUM. Munkács a felvidéki orthodox zsidóság legerősebb vára. A kis város lakosságának majdnem ötven százaléka zsidó. Túlnyomó részük orthodox, de nagy számban vannak köztük cionisták is, akiknek dr. Kugl Chaim, a zsidó gimnázium igazgatója a vezérük. Ez a nagy tudású és kiváló tehetségű ember, pezsgő zsidó életet teremtett Munkácson és a gimnáziumot a zsidó reneszánsz és a cionista élet centrumává fejlesztette. A gimnázium tanítási nyelve héber, egyes tantárgyakat azonban csehül tanítanak. A vallástanítás lényegesen eltér a középiskolákban szokásos vallástanítástól. Miután az iskolába főleg orthodox családok gyermekei járnak, akik a zsidó szokásokkal, a Thora és a Talmud-törvény előírásaival és a rituáléval már otthonról tisztában vannak, a vallástanítás súlypontja a zsidó történelemre, a héber nyelv tanítására és a zsidó nemzeti szellem ápolására esik. A héber nyelvet a vallástól függetlenül, külön órákban is tanítják. Ennek keretében a tanulók fokozatosan megismerkednek a közép- és újkori héber irodalom remekeivel. Egyébként a gimnázium a legjobb értelemben vett modern iskola, ahol a tanítás a modern pedagógia elveinek megfelelően történik.

AZ IKLÓDI „IPAROS-JESIVA“. Van az erdélyi zsidóságnak egy, talán az egész világon páratlanul álló intézménye: az iklódi jesiva, ahol a növendékeket nemcsak a vallásos tudományokban képezik ki, de megtanítják őket valamilyen mesterségre is, amely a megélhetést biztosítja számukra. A jesivát 1922-ben Braun Henrik létesítette, s ugyanő rendezett be a bocherek számára ipari kiképző műhelyeket és tanfolyamokat. Kezdetben, különösen az orthodoxia részéről, sok akadályt gördítettek a „forradalmi“ újítás elé, de Braun rabbi szívós kitartásával legyőzte ezeket az akadályokat és pár év alatt szép eredményeket is mutatott fel. Ma már a jesivának pompásan felszerelt asztalos műhelye van, ahol szakemberek irányítása mellett napi hat órát dolgoznak a bocherek, míg a talmudot Braun rabbi tanítja napi négy órában. Az iparos jesivának messze földön híre ment és úgy az Amerikai Joint, mint a „Hilfsverein der deutschen Juden“ nagyobb szubvencióban részesíti, ami lehetővé teszi a jesiva további fejlődését.

A LEGSZEBB ÖRÖKBECSÜ ÉS LEGMARADANDÓBB AJÁNDÉK: Szemző „A zsidó ifju és bármiczvó könyve“. Kapható a szerzőnél, Csáky utca 3.

של פסח

HUSVÉTI ÁRUT

ez évben ismét készít az ismert kitünő
minőségben, szigorúan rituális előírás szerint

Schreiber Simon,

az egrí főtszít főrabbi uti felügyelete alatt a

FRANCK HENRIK FIAI R. T.

Iroda: Budapest, (, Budafoki-út 64. szám.

Levél cím: Budapest 113. Postafiók 5. • • • Telefon: 68-8-44, 68-8-45.

KUFFLER ÉTTEREM

Elismert
kőser
házikoszt1902. ÓTA FENNÁLL. Egy terem-
mel kibővítve, ujonnan átalakítva.VI., Vilmos császár-ut 39. (Hajós-utca sarkán)
Menürendszer délben, este.Minden **hétfőn**
reggel olvassa el a

REGGELI UJSÁG-ot

Friss, komoly és ötletes.

Ára 10 fillér.

Minden ujságárusnál kapható

A Selyem- és Gyapjúárugyár
Rt. igazgatósága, felügyelőbizott-
sága, tisztviselőkara és munkás-
tábora mélyen megrendülve, fáj-
dalommal jelenti, hogy a vállalat
alapítója, nagyraépítője,

Holitscher Bernát

vezérigazgató

február hó 29-én megszűnt élni.

Genijét, páratlan akaraterejét,
nagyértékű odaadó munkásságát
utolsó leheletéig vállalatunknak
szentelte. Társaságunk megalapítá-
sával és fejlesztésével, bölcs veze-
tésével hervadhatatlan érdemeket
szerzett. Emberbaráti jóságával,
szeretetreméltóságával, megértő
atyai gondoskodásával tisztviselői
és munkásai örök hálóját váltotta ki.Emlékét kegyelettel örökre
megőrizzük!

Minden külön értesítés helyett.

Leopold Gyula, Janka, férjezett
Hirn Józsefné, Samu, Szidi, mint
apánk

Leopold Ignác

életének 89-ik évében, folyó hó
6-án jobblétre szenderült.Drága halottunkat kedden, f. hó
8-án, délelőtt 1/2 12 órakor helyez-
tük örök nyugalomra a rákos-
kereszturi izr. temető halottas-
házából.Gyászolják: menyei, veje, unó-
kái, dédunokái, testvérei és nagy-
számu rokonai.

Áldás és béke poraira!

Felolós szerkesztő és kiadó: Dr. KENÉZ-KURLÁNDFR EDE, Budapest, VI. gr. Zichy Jenő u. 43.

Telefon: Aut. 27-1-35. - Az előfizetés ára egész évre 30 pengő, egyszerű papíron 20 pengő.

Neufeld Zoltán (PANNONIA) nyomda, Budapest, VII. Rombach u. 8. - Telefon: József 42-3-09.

KÖNNYEN AKAR JÁRNI KELNI ?

Palma

SARKOT KELL VISELNI .

**Angol, francia uridivat fehér-
nemű- és kalapkülönlegességek**

SCHULCZER és SCHWIMMER

Budapest, VI., Andrassy-ut 47. Telefon: 14-5-99.

FAVORIT

*ruhafestő és vegy-
tisztító és gőzmo-
só üzem*

**BUDAPEST, Paulay Ede-u. 51
Szombaton zárva.**

30 év óta fennálló üzletemet Kertész-
utca 43. sz. alól VI. Király-utca 58.
alá helyeztem át.

Telefon: Automata 24-0-85.

Seidner Lipót

Posztó, divatszövet és szabókellékek
áruháza. Billiárd, játékasztal és
íróasztal posztók. Ebédlőasztal,
padló- és dekoráció filcek.

TAUBER ÁRON

כֶּסֶף kóser mészárszéke

BUDAPEST, VII., DOB-UCCA 10. SZ.
Telefon: J. 422-83.

A pesti izr. hitk. Rabbiságának fel-
ügyelete alatt. Elsőrendű cukorgyári
hizlalásból származó marha-, borju-
és birkahusok. Vágott baromfi áru-
sítás! Rendelések házhoz szállítatnak.

SIREMLÉKEK

bel és külföldi márványokból leg-
olcsóbb árban részletfizetésre is
kaphatók. ~ Tervrajzok díjtalanul.

EICHBAUM MÓR
sirkőgyáros

BUDAPEST, V., POZSONYI-UT 1-3
TELEFON: 245-74.

SIDOL

fém, ablak és márvány
tisztítására a legalkal-
masabb.